

เอกสารข้อเสนอแนะของหน่วยงานต่างๆเกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ในช่วงกลางปีพ.ศ. 2555 มีหลายหน่วยงานที่เห็นถึงความสำคัญเรื่องความปลอดภัยทางอาหาร โดยเฉพาะจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชตกค้าง ทำให้มีการขับเคลื่อนผ่านกลไกต่างๆเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาสารเคมีกำจัดศัตรูพืชตกค้างในอาหารอย่างเป็นรูปธรรมและเร่งด่วน คณะผู้จัดทำได้รวบรวมเอกสารข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชจากสองหน่วยงาน ได้แก่ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

1) (ร่าง) ความเห็นและข้อเสนอแนะเรื่อง “การคุ้มครองผู้บริโภคจากอันตรายของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชคาร์โบฟูราน เมทโทมิล อีพีเอ็น และไดโครโตฟอส”

โดย คณะทำงานการพัฒนาคุณภาพชีวิต สาธารณสุข และคุ้มครองผู้บริโภค สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ศึกษาข้อมูลและการรับฟังความเห็นจากผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากอันตรายของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชคาร์โบฟูราน เมทโทมิล อีพีเอ็น และไดโครโตฟอส โดยเห็นควรให้ภาครัฐดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการวัตถุอันตราย กำหนดให้ คาร์โบฟูราน เมทโทมิล อีพีเอ็น และไดโครโตฟอส เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เพื่อมิให้มีการผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครอง
2. กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยกเลิกการใช้และไม่อนุญาตให้มีการขึ้นทะเบียน คาร์โบฟูราน เมทโทมิล อีพีเอ็น และไดโครโตฟอส
3. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปรับปรุงระบบการขึ้นทะเบียน โดยมีคณะอนุกรรมการวิชาการซึ่งประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการจากสถาบันวิชาการ และผู้แทนองค์การสาธารณสุขประโชยชน์ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค โดยใช้ข้อมูลพิษวิทยา ปัญหาสุขภาพ ปัญหาจากประเทศที่เป็นฐานการผลิต ตลอดจนกำหนดหลักการในการยกเลิกสารเคมีที่ชัดเจน และประกาศเปิดเผยต่อสาธารณชน
4. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดการเปิดรับข้อมูลพิษวิทยาและเหตุผลในการขึ้นทะเบียนสารเคมีทางการเกษตร จากหน่วยงานอื่น เช่น กรมการข้าว กรมควบคุมมลพิษ สถาบันด้านสิ่งแวดล้อม และองค์การสาธารณสุขประโชยชน์ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค สิ่งแวดล้อม การเฝ้าระวังสารพิษ และด้านการเกษตรในการพิจารณาประกอบ โดยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพิษวิทยาต้องเปิดเผยต่อสาธารณชน
5. เมื่อมีการยกเลิกสารเคมีทางการเกษตรในประเทศต้นทาง หรือประเทศที่เป็นฐานการผลิต หรือประเทศในกลุ่มอาเซียนอย่างน้อยหนึ่งประเทศยกเลิกการใช้ ให้คณะกรรมการวัตถุอันตราย ร่วมกับกระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยกเลิกการใช้สารเคมีดังกล่าวในประเทศไทย

6. กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นำหลักเกณฑ์ ๖ ข้อ ซึ่งได้มีการรับฟังความคิดเห็นเบื้องต้น มาใช้ในการกำหนดรายการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเฝ้าระวัง โดยเมื่อสารเคมีชนิดใดเข้าเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งจาก 6 เกณฑ์ที่กำหนดไว้ ให้บรรจุอยู่ในรายการเฝ้าระวังโดยทันที

7. ให้รัฐบาลตระหนักถึงอันตรายจากสารเคมีทางการเกษตรที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน โดยดำเนินการ ดังนี้

7.1 กำหนดนโยบายลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2558 โดยกำหนดตัวชี้วัดในการลดระดับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชให้ลดลง ร้อยละ 50 ภายในปี พ.ศ. 2558 และส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรถึงอันตรายของสารเคมี โดยมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและเข้าใจง่าย ตลอดจนส่งเสริมการใช้สารเคมีให้ถูกต้อง

7.2 ควบคุมช่องทางจำหน่ายสารเคมีทางการเกษตรให้เป็นไปตามกฎหมายโดยเคร่งครัด ให้มีการลงทะเบียนผู้จำหน่ายที่ไม่ได้ขออนุญาตในการจำหน่าย และกำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านสารเคมี หรือผู้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพประจำร้านขายสารเคมีทางการเกษตร

7.3 บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและให้มีการลงทะเบียนผู้จำหน่ายสารเคมีทางการเกษตรที่ยังไม่ขอขึ้นทะเบียน

8. ให้รัฐบาลส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นอย่างจริงจังทั้งเพื่อการบริโภคและอุปโภค โดยมีเป้าหมายให้ได้ร้อยละ 50 ภายในปี พ.ศ. 2558 รวมทั้งมีมาตรการควบคุมสินค้าทางการเกษตรที่นำเข้ามาในประเทศให้ปลอดภัยจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่เป็นอันตราย

8.1 ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงการคลัง เพิ่มสิ่งจูงใจในการผลิต นำเข้า จำหน่ายสารอินทรีย์ทางการเกษตรที่สามารถนำมาทดแทนสารเคมีที่อันตรายต่อสุขภาพ

8.2 ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงการคลัง เพิ่มสิ่งจูงใจการปลูกพืชระบบเกษตรอินทรีย์ รวมทั้ง ส่งเสริมระบบคอนแทรคฟาร์มมิ่ง (Contract Farming) เกษตรอินทรีย์

8.3 ให้กระทรวงพาณิชย์เพิ่มช่องทางจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ ให้ครอบคลุมอย่างกว้างขวางและทั่วถึงมากขึ้น

8.4 ในการจัดซื้อสินค้าทางการเกษตรของหน่วยงานภาครัฐ ให้หน่วยงานภาครัฐจัดซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นลำดับแรก

9. รัฐบาลควรยกเลิกนโยบายที่ส่งเสริมการใช้สารเคมีทางการเกษตรทางอ้อม เนื่องจากเป็นการกระตุ้นให้เกษตรกรใช้สารเคมีมากขึ้น เช่น นโยบายบัตรเครดิตเกษตรกรที่สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรเร่งรัดการผลิตและใช้สารเคมี

10. รัฐบาลควรใช้มาตรการด้านฉลากโดยระบุความเป็นพิษที่มีผลต่อสุขภาพในสารเคมีทางการเกษตรที่อยู่ในรายการเฝ้าระวังทั้งหมด ทั้งนี้ต้องแสดงให้เห็นได้ชัดเจน โดยหากมีการละเมิดควรมีมาตรการลงโทษทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด

11. รัฐบาลควรศึกษาข้อมูลของประเทศคู่ค้า เช่น จีน สหภาพยุโรป ว่าห้ามนำเข้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชชนิดใดบ้าง เพื่อไม่ส่งสินค้าทางการเกษตรที่มีสารเคมีกำจัดศัตรูพืชชนิดนั้นไปยังประเทศคู่ค้า

2) (ร่าง) มติความปลอดภัยทางอาหาร : การแก้ไขปัญหาจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ที่จะนำเสนอเพื่อรับรองสมัชชาสุขภาพครั้งที่ 5 โดย คณะทำงานวิชาการเฉพาะประเด็น

1. ขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนมาตรฐานแนวทาง และการดำเนินการเพื่อให้เกิดการผลิตอาหารที่ปลอดภัยจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานหลัก โดยมีกระทรวงสาธารณสุข สถาบันอาหาร และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เป็นฝ่ายสนับสนุน เพื่อดำเนินการผลักดันการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (GAP) ให้เป็นภาคบังคับทางกฎหมาย ครอบคลุมทุกระดับนับแต่ระดับตลาดภายในประเทศ ตลาดในห้างสรรพสินค้า และตลาดส่งออก โดยมีกลไกการบริหารจัดการในแต่ละระดับเพื่อเอื้ออำนวยให้เกษตรกรได้รับความรู้ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติได้

2. กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินการ

2.1 ทบทวนการอนุญาตให้มีการขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ใช้ในกระบวนการผลิตภาคการเกษตร โดยเฉพาะคาร์โบฟูราฟ เมโทมิล ไดโครโตฟอส อีพีเอ็น เพื่อผลักดันเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4

2.2 ปรับปรุงวิธีการขึ้นทะเบียน และเพิ่มเติมองค์ประกอบของคณะกรรมการวิชาการให้ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการจากสถาบันวิชาการ และผู้แทนองค์การสาธารณะประโยชน์ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค โดยใช้ข้อมูลพิษวิทยา ปัญหาสุขภาพ ปัญหาจากประเทศที่เป็นฐานการผลิต และประกาศเปิดเผยข้อมูลการขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีผลกระทบต่อสาธารณสุข

2.3 กำหนดหลักเกณฑ์ในการยกเลิกการใช้วัตถุอันตราย หรือการยกระดับประเภทวัตถุอันตราย โดยเร่งรัดการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการวัตถุอันตรายให้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีผลกระทบต่อรุนแรงและหลายประเทศห้ามใช้แล้วเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 และเพิ่มรายการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีพิษร้ายแรงในบัญชีเฝ้าระวัง

2.4 เสนอต่อคณะกรรมการวัตถุอันตราย ให้ดำเนินการควบคุมการโฆษณาและการขายตรงวัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างเข้มงวดตามนโยบายการจัดการสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชเพื่อลดผลกระทบต่อสุขภาพตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2552 และดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ให้มีบทบัญญัติว่าด้วยการควบคุมการโฆษณาและการขายตรงวัตถุ

อันตรายทางการเกษตร รวมถึงการให้ภาคประชาสังคม โดยเฉพาะด้านการคุ้มครองผู้บริโภคเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัตถุอันตราย

3. ขอให้กระทรวงอุตสาหกรรมในฐานะเลขานุการของคณะกรรมการวัตถุอันตราย ดำเนินการปรับปรุงประกาศกฎเกณฑ์การคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม พ.ร.บ. วัตถุอันตราย โดยให้องค์กรสาธารณะประโยชน์เป็นผู้คัดเลือกตัวแทนของตนแต่ละสาขาเพื่อให้ได้ตัวแทนที่แท้จริงตามเจตนารมณ์

4. ขอให้กระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานหลัก ร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงอุตสาหกรรม โดยให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นศูนย์กลางในการจัดการข้อมูลความปลอดภัยทางอาหารเชิงบูรณาการ และจัดทำระบบการแจ้งเตือนผลการตรวจสอบการปนเปื้อนของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในผักและผลไม้ตลอดห่วงโซ่การผลิตแก่หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง เครือข่ายเกษตรกร องค์กรภาคประชาสังคม และผู้บริโภค โดยให้มีการสุ่มตรวจสอบสารเคมีตกค้างในสินค้าเกษตรที่วางจำหน่ายของทุกภาคส่วนอย่างสม่ำเสมอและมีความโปร่งใสด้วยเครื่องมือและวิธีการที่มีความเหมาะสม และให้มีการส่งผลมารวมเพื่อการประเมินผลการตรวจสอบ การประเมินผลกระทบ ก่อนเผยแพร่สู่สาธารณชนอย่างทั่วถึงและทันต่อสถานการณ์ ทั้งนี้ให้รวมกระบวนการแก้ไขและป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นซ้ำด้วย

5. ขอให้กระทรวงการคลังดำเนินการศึกษาแนวทางการจัดตั้งกองทุน โดยการจัดเก็บจากผู้ประกอบการที่นำเข้า ผลิต และจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และ/หรือดำเนินการศึกษาแนวทางการจัดเก็บภาษีสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เพื่อนำมาใช้ในการเยียวยา ชดเชย และสนับสนุนการผลิตที่ปลอดภัยตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) และระบบเกษตรกรรมยั่งยืน รวมถึงการตรวจสอบ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และการขับเคลื่อนกลไกการจัดการความปลอดภัยทางอาหาร

6. ขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นองค์กรหลัก ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการกำหนดค่าปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุด (MRL) และส่งเสริมความรู้แก่สังคมเพื่อปกป้องสุขภาพประชาชน

7. ขอให้กระทรวงพาณิชย์ เป็นหน่วยงานหลักร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางอาหารปลอดภัยตามมาตรฐาน GAP และ ThaiGAP และเป็นศูนย์กลางเกษตรอินทรีย์ของภูมิภาคเพื่อเสนอต่อรัฐบาลภายใน 1 ปี

8. ขอให้เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ รายงานความก้าวหน้าต่อสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 6